

ΤΕΤΡΑΗΜΕΡΟΣ ΑΠΟΔΗΜΙΑ

ΕΙΣ ΣΥΡΑΝ.

(Τέλος. Ὅρα φιλιάδ. 155.)

— ❧ ❧ ❧ —

Τοιαῦτα μὲν καὶ τοσαῦτα τὰ ἐν τῇ νήσῳ Σύρῃ ἐκπαιδευτήρια· ἀλλ' ἐγὼ ἄλλο τι πλὴν τῆς τὰ ξέως, ἢ τοῦ ἀριθμοῦ αὐτῶν, ἢ τοῦ πλῆθους τῶν εἰς αὐτὰ φοιτῶντων ἐθαύμασα· διότι ἡ μὲν πρὸς τὴν παιδείαν ῥοπή τῶν ἡμετέρων, ἐν τε τῇ ἐλευθερίᾳ καὶ αὐτῇ τῇ δούλῃ Ἑλλάδι, πατροπράδοτος καὶ ἀκράτητος, μόνη δὲ ἡ σύστασις σχολείων ἀνεπαρκὴς εἰς τὸ νὰ ἀνθρωπίσῃ τοὺς διδασκομένους. Δὲν ἀρκεῖ νὰ χορηγῶμεν παιδείαν· ἀπαιτεῖται νὰ συνδιδάσκωμεν καὶ πῶς νὰ γίνεται συνεπύτερα καὶ βιωφελεστέρα χρήσις αὐτῆς· ἄλλως ἐπιβλαβὲς μᾶλλον ἀποβάνει τὸ θεῖον τοῦτο δῶρον. Πρέπει δὲ πρὸ πάντων νὰ προσέχωμεν μὴ ἐρεθίσωμεν τὴν διάπυρον ἐκείνην φιλοδοξίαν, τὴν ἀναπλέγουσαν μὲν τὴν καρδίαν, ἀποξηραίνουσαν δὲ τὰ γενναϊότερα τῶν αἰσθημάτων. Ἐνεκα τῆς φιλοδοξίας αὐτῆς, οἱ πλείστοι, παρ' ἡμῖν τοῦλάχιστον, πλημμυρίζοντες τὰ ἐλευθεριώτερα τῶν ἐπαγγελματικῶν καὶ πρὸ πάντων τὰ δημόσια ὑπουργήματα, καὶ τὴν διοίκησιν ζημιοῦσιν ὑποσκελίζοντες τοὺς ἐμπειροτέρους, καὶ πρὸς ἑαυτοὺς εὐτελεῖ πόρον ζωῆς παρέχουσιν. Ὅτι δὲ λέγομεν ἀλήθειαν, ἡ ἀπόδειξις πρόχειρος· τὴν ὥραν ταύτην ἔχομεν πλείονας δικηγόρους ἢ δίκας, πλείονας ἰατροὺς ἢ ἀρρώστους, πλείονας ἐφημεριδογράφους ἢ ἀναισθήτους, πλείονας (ἀναλόγως) ἀξιωματικούς ἢ στρατιώτας, πλείονας νομάρχας ἢ νομοὺς, πλείονας τελῶνας καὶ ἐφόρους καὶ ταμίαις ἢ εἰσοδήματα, καὶ τὰ πάντων ὀλεθριώτερον, πλείονας ὑπουργοὺς ἢ ὅσους κέκτηται ἡ παλιμυθολωτέρα τῶν πολιτειῶν, ἡ Ἰσπανία. Τί δὲ προκύπτει ἐκ τούτου; Μέγας ἀριθμὸς ἀνθρώπων, μὴ στεφανυμένων μὲν, ἀνθέλκτε, διανοητικῆς τινος ἱκανότητος, ἀδικαίῳ ὅπως μεμύριμυρουντων, κακιζόντων καὶ πολιτεῖαν καὶ κοινωνίαν, ἀποδιδόντων εἰς ταύτας τὰ ἀποτελέσματα τῆς ἰδίας ἀνοίας, καὶ ἀγωνιζομένων νὰ ἀνατρέψωσιν αὐτὰς ἵνα τὰς ἀνοικοδομήσωσι μετὰ ταῦτα πρὸς τὸ ἴδιον συμφέρον. Πόσον ἄρα ἐλαττώσις ὁ βίος ὁ κατναλισκόμενος ἐν μέσῳ τοιούτων ἀγώνων ὁσάκις ἀστοχοῦσι, καὶ πόσον ὀλεθριὸς ὁσάκις ἐπιτυχάνουσιν! Ὅποταν ὅμως διευθύνεται μετὰ συνέσεως ἡ παιδεία, δὲν ἀναπτύσσει τὰς ἀποτροπαίους ταύτας τάσεις, δὲν ἐξάπτει φλόγας αἰνίτινας ἀντὶ φωτὸς πυρκαϊῶν μεταδίδουσιν, ἀλλὰ καταστέλλει αὐτὰς πρὸς τὸ συμφέρον καὶ τῶν ἀτόμων καὶ τῆς κοινωνίας καὶ τῆς ἐξουσίας. Αὐτὴ τὴν ἐπὶ ἐβδόμῃδ' ὀλόκληρον συνεχάλουσιν αὐτοὺς, διδάσκει τότε τοὺς ἀπόρους μάλιστα, πῶς νὰ βελ-

τιώσιν τὴν ἐνεστῶσαν αὐτῶν κατὰστασιν, καὶ δὲν ὠθεῖ αὐτοὺς εἰς τὸ νὰ τὴν ἐγκαταλείπωσι.

Τοῦτο λοιπὸν ἐθαύμασα ἐν Ἑρμουπόλει, ὅτι οἱ πατέρες, ἐκπαιδεύοντες τὰ ἴδια τέκνα, φροντίζουσι ταυτοχρόνως νὰ διευθύνωνται καὶ αἱ καρδίαι αὐτῶν πρὸς ἐλλόγους ἐπιθυμίας, καὶ νὰ μὴ ὑπερπηδῶσιν ὠρισμένον τινὰ κύκλον ὃν χαράττουσι πέριξ αὐτῶν. Διὸ, σπικνίως μαθητῆς τοῦ ἐν Σύρῃ Γυμνασίου προσέρχεται εἰς τὸ Πανεπιστήμιον. Πάντες, ἀποφοιτῶντες, ἀποδύονται εἰς τὸ στάδιον τοῦ πρακτικοῦ βίου, γινόμενοι οὕτω χρησιμώτεροι πρὸς τὸ ἑαυτοὺς καὶ τὴν πατρίδα. Ἰδοὺ διὰ τί μόνη ἡ Ἑρμουπόλις καθ' ὅλον τὸ βασίλειον, ἀνακουρίζει μὲν τὴν πολιτεῖαν ἐπιδημιολογούσας φόρους, καὶ τιμᾷ τὴν Ἑλλάδα βιομηχανοῦσα, δὲν βρύνει δὲ τὸ ταμεῖον αὐτῆς οὐδὲ τελωνικοῦ φύλακος μισθὸν ἀξιοῦσα.

Δεύτερον δὲ μετὰ τὰ σχολεῖα ἐπεσκέρθη τὰ κυριώτερα τῶν ἄλλων δημοτικῶν καὶ ἰδιωτικῶν καταστημάτων. Ἐπεσκέρθη δὲ αὐτὰ οὐχὶ ὡς ξένος τις διεσπότης ἀπλῇ περιεργίᾳ φερόμενος, ἀλλ' ὡς οἰκοδεσπότης ὅστις μετὰ μακρὰν ἀποδημίαν παλινοσπῶν, εὐρίσκει τὸν οἶκον αὐτοῦ αὐξηθέντα καὶ εὐθηνούντα· διότι ἡ Σύρα ἀπὸ πολλοῦ κατατάσσεται μετὰ τῶν φιλτάτων ὑποκειμένων τῆς καρδίας μου. Κληθεῖς νέος ἔτι μετὰ τὸν Ἰάκωβον Ῥίζον νὰ διωικήσω τὸν νομὸν τῶν Κυκλάδων, ἐν μόνον ἔτος μετὰ τὴν ἐγκατάστασιν τῆς Ἀντιβασιλείας, ὅτε ἡ ἐφεσμογὴ κενοφανῶν διατάξεων καὶ νόμων ἀπῆται ζηλοτύπως πᾶσαν τοῦ διοικοῦντος τὴν ἐνέργειαν καὶ ἀκέραιον τὸν ζῆλον αὐτοῦ, ἔτυχον διηνεκῶς παρὰ τῶν κατοίκων τῆς νήσου προθυμοτάτης συνδρομῆς.

Ἐνθυμοῦμαι περίστασιν ἀποδεικνύουσαν πόσον εὐλικρινὲς καὶ πολιτικὸν καὶ ἐξουσίᾳ ἐνέργουν τὰ ἴδια καθήκοντα, καὶ πόσον αὐτὴ ἀπέχετο πάσης ἐπεμβάσεως εἰς τὰ τῶν ἐκλογῶν. Ὁ νομὸς τῶν Κυκλάδων ἐκ δεκαεπτὰ νήσων συγκαροτούμενος, διηρεῖτο τότε εἰς 41 δήμους. Πάντων δὲ πρῶτων, πλὴν τοῦ τῆς Ἑρμουπόλεως καὶ τοῦ πρωτεύοντος δήμου τῆς Τήνου, αἱ πρῶται — σημειωτέον καλῶς τοῦτο — ἐκλογαὶ ἐπερατώθησαν, καὶ κατεστάθησαν αἱ ἐγχώριοι Ἀρχαὶ ἐντὸς πάντε ἢ ἑξ μηνῶν. Οἱ μέλλοντες νὰ ἐκλέξωσι τὸν δήμαρχον καὶ τοὺς παρόδρους, ἐν μὲν τῇ Τήνῳ ἦσαν διηρημένοι εἰς δύο ἀντιπάλους ἀλλ' ἰσχυροὺς καὶ ἰσχυρογνώμονας μερίδας, ἐν δὲ Ἑρμουπόλει εἰς τρεῖς, ἡπίας ὅμως καὶ πρὸς ἀλλήλας προσηνεῖς. Συγκλήτας τοῦ δήμου τούτου τοὺς ἐκλογεῖς εἰς τὸν μητροπολικὸν ναὸν, ἡρξάμεν τῆς ψηφοφορίας· ἀλλ' ἐκ τῆς διαλογῆς τῶν ψήφων ἀνεδείχθη μὲν πλειοψηφία οὐχὶ ὅμως ἀπόλυτος.

Οἱ ἐκλογεῖς οὐ μόνον δὲν ἐνόουν τὴν ἀπόλυτον πλειοψηφίαν διότι καθ' ὅλην τὴν διάρκειαν τῆς ἐν Ἑλλάδι δημοκρατίας τοιοῦτο σύστημα ἦτο ἀγνωστον, ἀλλὰ καὶ διότι ὁ τυχὼν τῆς σχετικῆς πλειοψηφίας ἐραίνατο λογικῶς πρὸς αὐτοὺς ὅτι ἀπολαύει τῆς τῶν πλειόνων ἐμπιστοσύνης. Εἰς μάλιστα τὴν ἐπὶ ἐβδόμῃδ' ὀλόκληρον συνεχάλουσιν αὐτοὺς, καὶ φυλακίζων, ὡς ἄλλους ὀρκωτοὺς τῆς Ἀγγλίας,

ἐντὸς τοῦ ναοῦ ἀπὸ πρωῒας μέχρις ἑσπέρας, δὲν ἐπέτρεπον αὐτοῖς καὶ νὰ καπνίσωσιν ἐκ πάσης νέας ψηφοφορίας ἐξήγετο τὸ αὐτὸ ἀποτέλεσμα, καὶ μετὰ πᾶσαν νέαν ψηφοφορίαν οἱ ἐκλογαῖς μοὶ ἔλεγον μετὰ πραότητος ὅτι ἐάν, ὡς διεκήρυξα, ἐπιμένω πάντοτε νὰ ψηφοφορήσωσι κατὰ συνείδησιν, ἡ συνείδησις αὐτῶν δὲν ἐνδίδει εἰς ἄλλους συνδυασμούς, ἐκτὸς μόνον ἂν τὸ ἀπαιτήσω.

Ἐγὼ ὁμῶς οὐ μόνον δὲν τὸ ἀπέρηκον, ἀλλὰ καὶ ἐνθαρρυνόμενος ὑπὸ μακρᾶς τιμῆς συζητήσεως γενομένης περὶ τὴν αὐτὴν ἐποχὴν ἐν ταῖς βουλευταῖς τῆς Γαλλίας κατὰ τῆς ἀπολύτου πλειοψηφίας, ἔγραψα πρὸς τὴν κυβέρνησιν ἑκθεσιν, νεανικῆς μὲν ὥζουςαν ζωηρότητας, ἀποδεικνύουσαν δὲ τὸ ἀδύνατον τῆς διοικητικῆς ἐνεργείας· προέτεινα, δηλαδή νὰ καταργηθῇ ὁ ὅρος ἐκεῖνος τοῦ νόμου. Ἀλλ' ἐννοεῖται ὅτι ἔλαβον ἀπάντησιν ἐξελεγχούσαν τὸ ἄτοπον τῆς προτάσεως, καὶ γενομένης γνωστῆς πρὸς τοὺς ψηφοφόρους κατωρθώθη ἡ ἐκλογή.

Μετὰ τῆς ἀρχαίας λαμπρῆς ἐκείνης περιπαθείας ἐπισκέφθην τὰ δημοτικὰ καταστήματα, οὐχὶ βεβαίως εὐάριθμα· διότι καθ' ἑκάστην οἱ Ἑρμοπολίται προσθέτουσι νέα εἰς τὰ ἤδη ὑπάρχοντα. Τρεῖς Ἐκκλησίαι ἐκ τῶν μεγαλοπρεπεστέρων τῆς ἐλευθέρου Ἑλλάδος, πολλὰ σχολεῖα, δύο εὐρυχωρότατοι ἀγοραὶ, νοσοκομεῖον, ὀρφανοτροφεῖον καὶ τινα ἄλλα, πάντα ταῦτα ἀνηγέρθησαν δαπάνῃ φιλοτιμῶν τῶν δημοτῶν. Ἀλλὰ καὶ αἱ ὁδοὶ πλατύνονται καὶ ρυθμίζονται τὸ δυνατόν, καὶ εὐρεῖα τις ἀγνὴ ἀρχομένη ἀπὸ τῆς πόλεως καὶ διασχίζουσα τὴν νῆσον, θέλει μετὰ μικρὸν ἀπολήγῃ εἰς τινα μεσημερινὸν λιμένα τῆς νήσου. Ἐπειδὴ δὲ αὕτη οὔτε χωρὶς ἔχει, οὔτε προϊόντα πρὸς μετακομιδὴν, ὑποθέτω ὅτι γίνεται κυρίως ἵνα διευκολύνῃ τὴν μετάβασιν εἰς τὰς ἐξοχὰς, ὧν τὴν κομψότητα καὶ τὴν φιλοκαλίαν ἐπὶ γῆς τραχείας καὶ πετρώδους ἐθαύμασα κατὰ τὰ Χροῦσα καὶ τὸ Ἐπισκοπεῖον.

Ἐκ τῶν καταστημάτων τούτων δύο, κατ' ἐμὲ, τὰ μᾶλλον ἀξιοσημεῖωτα. Τὸ Νοσοκομεῖον καὶ ἡ οἰκοδομουμένη πρὸς ἄρκτον Ἐκκλησία.

Τοῦ νοσοκομείου ἡ θεμελιώσις χρονολογεῖται ἀπ' αὐτῆς τῆς κτίσεως τῆς Ἑρμοπόλεως· μύλις συνωκίσθησαν ἐκεῖ πεινῶντες καὶ καθημαγμένοι ὀλίγοι τινὲς τὴν αἰχμαλωσίαν καὶ τὴν σφαγὴν φεύγοντες, καὶ οἱ δύο ἀκρογωνιαίοι λίθοι αὐτοῦ πρώτους κατέβαλον ὑπῆρξαν ὁ τῆς ἐκκλησίας καὶ ὁ τοῦ Νοσοκομείου. Ἡ πρόνοια αὕτη ἀποδεικνύει ὄντως σπανιωτάτην εὐαγγελικὴν ἀρετὴν· διότι, ὡς πολλάκις μοὶ ἔλεγε πρὸ εἰκοσινετῶν μετ' ἀρχαίως ἀφελείας εἰς τῶν πρώτων θεμελιωτῶν, ὁ ἐκ Μακεδονίας γέρον Νικόλαος Ταρποχὸς, ὃν μετὰ πόθου ἀνακλῶ εἰς τὴν μνήμην μου, μόνῃ ἢ πρὸς τὰ θεῖα εὐλόγια δὲν εὐρίσκει χάριν παρὰ τῷ Θεῷ, ἂν μὴ συνοδεύεται καὶ ὑπὸ τῆς ἐλεημοσύνης πρὸς τοὺς πένητας καὶ ἰδίως τοὺς ἀσθενεῖς. Ὁ Χριστὸς αὐτὸς, προσέθετε, τὸ εἶπεν· α Ἐφρόσον ἐποιήσατε ἐνὶ τούτων τῶν ἀδελφῶν μου τῶν ἐλαχίστων, ἐμοὶ ἐποιήσατε. »

Σύμφωνα πρὸς τοὺς σκοποὺς τῶν πρώτων τούτων θεμελιωτῶν, οἱ Ἑρμοπολίται φροντίζουσι κατ' ἐξαιρέτον περὶ τοῦ νοσοκομείου· διότι ἔκτοτε καὶ ἐμεγαλύνθη, καὶ ἐκαλλωπίσθη, καὶ ἀμιλλᾶται σήμερον ὡς πρὸς τὴν καθαριότητα καὶ τὴν ὑπηρεσίαν πρὸς τὰ ἐπιστημότερα νοσοκομεῖα τῆς Εὐρώπης.

Τῆς ἐκκλησίας τοῦ Ἀγίου Νικολάου, εἰ καὶ ἀτελοῦς, ἀξιοθαύμαστος εἶναι ἡ ἐργασία τῶν μαρμαρων, αἵτινα κοσμοῦσιν ἀφθόνως τὸ μέτωπον, τὰς πλευράς καὶ τὸν θόλον αὐτῆς· λελαξευμένα μετ' ἀπαρμιλλοῦ λεπτοουργίας καὶ χάριτος ὑπὸ ἐγγυρίων τεχνιτῶν κατ' ἀρχαῖον ρυθμὸν, χρησιμεύουσιν ὡς ἀψευδεῖς μαρτυρίαι ὅτι τὴν ἀρχαίαν τέχνην καὶ φιλοκαλίαν δὲν ἴσχυσε νὰ ἐξαφανίσῃ ἡ βρυσάρωσις· ἐάν δὲ καὶ ἐνισχυθῶσι, θέλουσι φθάσει εἰς ἀκμὴν ἥτις βεβαίως καὶ πάλιν θὰ τιμήτῃ τὴν Ἑλληνικὴν εὐφυΐαν (*).

Καὶ ταῦτα πάντα γίνονται μετὰ τοσαύτης φειδοῦς περὶ τὴν δαπάνην (**), ὥστε τολμηρὸν δὲν θὰ ᾔτο ἂν ἔλεγον ὅτι οἱ ἐκτελοῦντες τὰ ἔργα ταῦτα μεριμνῶσι περὶ τὴν συμφερόντων τοῦ δήμου ὅσον τοῦλάχιστον καὶ περὶ τῶν ἰδίων.

Ἐκ τῶν ἄλλων καταστημάτων ἄξια πρὸ πάντων περιεργείας εἰσὶ τὰ δύο βρυσοδεφεῖα τῶν Κυρίων Σαλαούστρου καὶ Καλουτᾶ, ἐν οἷς ἐργάζονται ἄνδρες περὶ τοὺς διακοσίους, τὸ σιδηρουργεῖον τοῦ Σπυρίδωνος Φώτη, εὐρεσστάτου τεχνίτου καταρθώσαντος διὰ μεγίστης ἐπιμονῆς νὰ μιμηθῇ τινα τῶν ἐντελεστέρων ἔργων τῆς Εὐρώπης, καὶ τὸ περιώνυμον ναυπηγεῖον, ἐν ᾧ κατασκευάζοντο περὶ τὰ τριάκοντα πλοῖα.

Ἀλλὰ καὶ σύμπασα ἡ Ἑρμοῦπολις μοὶ ἐφαίνετο ὡς ἄγαντις τι ἐργοστάσιον· διότι, ὅθεν καὶ ἂν διέβαινον, ἐβλεπον κίνησιν, ἐνέργειαν, δραστηριότητα.

Συνειδησμένος εἰς τὸ πνεῦμα τῆς κατακρίσεως καὶ τῆς δυστηρίας τῶν δημοσίων, τὸ κατακυριαθεὶς ἡμᾶς τοὺς Ἀθηναίους, ὑπόρουν πῶς οἱ κάτοικοι τῆς ἐμπορικωτέρας πόλεως τῆς Ἑλλάδος, καὶ ὅτε ὁμιλοῦν περὶ πολιτικῶν, ἐδείκνυν ἀξιοσημεῖωτον ματριοπάθειαν κρίσεως. Ἀδιάφορον πρὸς αὐτοὺς τίς εἶναι ἢ τίς ἔσται ὑπουργός· δὲν ἐπιθυ-

(*) Ἐάν, παραδείγματι χάριν, φιλοτιμῶν ἢ κυβέρνῃς ἢ τις τῶν ὑπογενομένων εὐπρέπει νὰ ἀντιγέρῃ ἐν Ἀθήναις μεσοῖον, τὸ πρὸ πολλῶν ἄλλων καὶ πρὸ τοῦ θεάτρου, ἂν δὲν σφάλλομεν, ἀναγκαιότερον τοῦτο κατὰστημα. Νομίζομεν δὲ ἀρκετομένῃ εἰς τὰ εὐεργετήσαντα καὶ εὐεργετοδόντα ἡμᾶς περιεκλῆ λείψανα τῆς ἀρχαιότητος, τὴν ἀπόθεσιν αὐτῶν ἐντὸς μεγάλου πρεποῦς οἰκοδομηματος, εἰς οὗ τὸν καλλωπισμὸν νὰ συντελέσῃ ἀρετῶς ἡ καὶ ἡμᾶς Ἑλληνικὴ τέχνη, ποιεῖσθαι αὐτὴ καὶ αὐτὴ ὡφελικὴν, καὶ βαλτιομένην.

(**) Ὡς αἱ Κυβερνήται αὐτῶ καὶ αἱ δημοτικαὶ Ἀρχαὶ οφείλουσι νὰ δημοσιεύωσιν ἐντόπους προϋπολογισμοὺς καὶ ἀπολογισμοὺς, ἵνα μνησθῶσιν οἱ φορολογούμενοι ποῦ δαπανῶνται οἱ ἔρανοι αὐτῶν. Ἰδίως δὲ προτρέπομεν τὸν δήμον Ἑρμοπόλεως νὰ πράττῃ τοῦτο οὐ μόνον κατ' ὁρίαν, ἀλλὰ καὶ πρὸς παραδειγματισμὸν τῶν ἄλλων δήμων.

μοῦσιν εἰμὴ τὸ κοινὸν καλὸν δι' οὐτινος καὶ ἀν-
γείνη. Ὁμοιοῦσιν ὅμως ὅτι σφαλερὰ ὡς ἐπὶ τὸ
πολὺ ἢ διοίκησις.

« Πόθεν νομίζεις προσερχομένην, ἡρώτησά τινα
τῶν ἀρχαίων φίλων μου, τὴν ἔλθειν ταύτην ;

Ἡ ἀπόκρισις ὑπῆρξε περίεργος.

« Ἐν γένει, ἀπεκρίθη, ὁσάκις ἄνθρωποι γεννηθέντες
εἰς τὰς μικρὰς τάξεις τῆς κοινωνίας, ἢ ἄνθρωποι ἀνά-
γωγοὶ ἢ ἀπαίδευτοί, ἀναδέχονται δημοσίων καθη-
κόντων ἐκπλήρωσιν, θεωροῦσι τὸν νόμον ὡς χαρ-
τίον ἀρχαῖον. Αὐτοὶ μόνον ἐπιθυμῶν καὶ μόνον
σκοπὸν ἔχουσι νὰ διαχειρίζωνται τὴν ἐξουσίαν, νὰ
προσάττωσι κατὰ τὴν θέλησίν των, καὶ νὰ ἐπιβάλ-
λωσιν αὐτὴν εἰς τοὺς ἄλλους, καθυποβάλλοντες οὕτω
τὰ κοινὰ συμφέροντα εἰς τὸν ἰδίον ἐγωϊσμόν. Ἡ δη-
μοσία θέσις εἶναι πρὸς αὐτοὺς ὡς πολιτικά τινα
Κρόνια, ὡς ἀποζημίωσις τῆς ἀμαθείας ἢ τῆς εὐ-
τελοῦς γεννήσεώς των. Διὰ τοῦτο οἱ οἰκονομολόγοι
τῆς παρελθούσης ἐκκτονταετηρίδος (ὡς ἔμπορος
ὁ φίλος μου ἐκ τῆς οἰκονομικῆς ἡρώτησε τὰ ἐπιχει-
ρήματά του), ἔλεγον ὅτι πάντα μὲν πρέπει νὰ γί-
νονται ὑπὲρ τοῦ λαοῦ, οὐδὲν δὲ δι' αὐτοῦ. Εἰς
μάτην ἀγωνίζεσθε νὰ ρυθμίσετε διὰ νόμων τὸ δι-
νοητικὸν ἡμῶν χάος· τίς ὁ μέλλων νὰ ἐφορεύσῃ εἰς
τὴν ἐφαρμογὴν τῶν νόμων αὐτῶν; Ὅστις εἰς τὰ
ξένα ἀναγινώσκων τὴν ἐφημερίδα τῆς Κυβερνήσεως
βλέπει τὴν σωρείαν τῶν νόμων καὶ τῶν διατάξεων,
θὰ θαυμάζῃ τὴν εὐνομίαν τοῦ Ἑλληνικοῦ βασιλείου.
Καὶ ὅμως, νὰ μ' ἐνθυμῆσαι, ὅσω προσπαθεῖτε νὰ
φθάσετε εἰς κατὰστασιν ἐννομον, τόσω ἀπομακρύ-
νεσθε ἀπ' αὐτῆς, ἐπειδὴ δὲν ἐννοεῖτε τί καὶ διὰ
τίνα νομοθετεῖτε· καὶ μίαν ἡμέραν θὰ ἐξυπνήσω-
μεν καὶ θὰ εὐρεθῶμεν ὅλως παράνομοι· θὰ πάθωμεν
ὅτι κατὰ τὸ τοῦ ἀσθενοῦς τὸν ὁποῖον ἀπώλεσε πολ-
λῶν ἱατρῶν ἢ εἰσοδος η·

Καὶ ταῦτα λέγοντας τοῦ συνοδίτου μου, ἐπο-
ρευόμην πρὸς τὰ Βαπόρια· ἀλλ' ἐπειδὴ ὁ βορρᾶς
ἔπνεε σφοδρότατος καὶ ψυχρὸς, αὐτὸς μὲν μετέβη
εἰς τὰ ἴδια ἵνα περιδληθῇ ἐνδυμα παχύτερον, ἐγὼ
δὲ ἀνέβην τὴν νεωστὶ χαρὰχθεῖσαν ὁδὸν, τὴν ὑπερ-
ταίνουσαν πρὸς τὸ ἀρκτικώτερον μέρος τῆς θέσεως
ἐκείνης. Καὶ ἀνελθὼν ἐξήτησα ἀρχαῖον περιπόθη-
τον φίλον, βράχον ἀπότομον καὶ ὀξύν, ἐρ' οὗ, ἐρχό-
μενος ἄλλοτε κατ' ἐσπέραν, ἐκαθήμην μεμονωμένος
καὶ ἀτάραχος. Ἡ περὶ ἐμὲ σιωπὴ ἦν πάντοτε βαθυ-
τάτη· μόνος δὲ ὁ ἀλγεινὸς φλοῖσθος τοῦ ἀλικτύπου
κύματος ἠκούετο συνεχῶς πρὸς τὴν μελαγχολίαν
τῶν σκέψεών μου.

Ἡσάκις καθήμενος ἐκεῖ, ἀντίπορθμον ἔχων τὴν
Τῆνον, ἠτένιζον πρὸς τὸν ὀρίζοντα σημεῖον μαῦρον
ἐλευνόμενον ὑπὸ ἰστίων λευκῶν πρὸς ἀνατολὰς,
καὶ προσήλουν ἀπληστον ἐπ' αὐτοῦ τὸ βλέμμα
ἐωσοῦ ἐγένετο ἄραγτον! Ἡσθάνομην τότε τὴν καρ-
δίαν μου ἐκρηγνυομένην ὑπὸ παλμῶν ἀγαλλιάσιω,
καὶ πάθους· διότι μοὶ ἐφαίνετο ὅτι ἐβλεπον κυμα-
νομένην τὴν κυανόλευκον ἐκείνου σημείαν ἐπὶ τοῦ
ἀθανάτου νεοῦ τῆς ἀθανάτου πόλεως, καὶ συντρι-
βομένην ὑπὸ χειρὸς ἐλευθέρως τὴν ῥομφαίαν ἥτις

ἐπέλαμψεν ἐκεῖ ἀπηνῶς ἐπὶ τοσοῦτων ἀθῶων τρα-
χέλων. Καὶ συνεχῶς ταμάχιον λίθου ἀποσπώμενον
ἀπὸ τοῦ βράχου κατεκρημνίζετο βράχχον εἰς τὴν
θάλασσαν, καὶ μοὶ ἀνενθύμιζεν ὅτι ὡς αὐτὸς πάντα,
καὶ ἄνθρωποι, καὶ πολιτεῖαι, καὶ κράτη καταπί-
πτουσι καὶ ἐξαφανίζονται!

Εἰς τοιαύτας σχεδὸν ὀπτασίας ἀπεπλανώμενη καὶ
πάλιν μετὰ εἰκασιν ἔτη, ὅτε στραφεὶς πρὸς κρότον
βηματίων εἶδον τὸν φίλον μου

« Ἐν πέντε σισύραις ἐγκακορδὺλῆμένον, »

ὡς ὁ υἱὸς τοῦ Στρεψιάδου, καὶ ἐρχόμενον πρὸς με.

« Δὲν εἶχον, μοὶ εἶπεν, ἀμφιβολίαν ὅτι θὰ σ'
εὕρισκον ἐδῶ· στοιχηματίζω ὅτι ἐνθυμήθης τὰ
παλαιά σου. »

« Ὑπάρχουσιν, ἀπεκρίθην, αἰσθήματα τὰ ὅποια
ὄχι μόνον δὲν γράσκουσιν, ἀλλὰ καὶ ἀναφλέγον-
ται ἔτι πλέον κατ' ὅσον τὸ σῶμα ἡλικιοῦται· ὥστε
τὰ παλαιά μου εἶναι νεώτατα. »

« Καὶ ἀναφλεγόμενα καταναλίσκουσιν, ἐπανέλαθεν
ἐκείνος μετὰ σφοδρότητος. Στέργε, φίλε μου, τὰ πα-
ρόντα, εἶναι ἀξίωμα σφώτατον τῶν ἡμετέρων προ-
γόνων, καθὼς σφώτατον εἶναι καὶ τὸ τῶν Λατί-
νων. *Calamitosus est animus futuri anxius.*
Ἀλλὰ καὶ διὰ τὴν πατρίδα αὐτὴν ὁσάκις δυνάμεθα
νὰ εἰπωμεν μετὰ τοῦ Σόλωνος· ὦ πατρίς, βεβοή-
θηκά σοι καὶ λόγῳ καὶ ἔργῳ, δὲν πρέπει νὰ φρον-
τίζωμεν περιπλέον. Βλέπεις ἐκεῖ κάτω τὸν κωπη-
λάτην τῆς λέμβου ὅστις μὲ τὴν μίαν κώπην ἐγ-
γίζει τὴν ἀκτὴν, καὶ μὲ τὴν ἄλλην χαίδεύει τὴν
θάλασσαν; αὐτὸς εἶναι ἡ ζῶσα εἰκὼν τῆς πολιτείας
τῶν σημερινῶν ἀνθρώπων· αὐτὸν μιμήθητι καὶ σὺ
ἂν θέλῃς νὰ εὐδοκιμήσῃς εἰς τὸν κόσμον τοῦτον.
Ἀλλ' ὑπάγωμεν, προσέθηκε, νὰ δειπνήσωμεν, διότι
βρακτηρία γήρως γινάθῃ. Ἴσως ἐνῶ τρώγομεν σὲ
καταπαύσω νὰ γείνης ἔμπορος. »

« Τώρα ἔμπορος! ἀνεφώνησα. »

« Κ' ἐγὼ, ἐπανελάθην, ἐμεγάλωσα μὲ τὰ γράμ-
ματα, καὶ διὰ τοῦτο βλέπεις ὅτι ἡξέω τόσα ἀπο-
φθέγματα καὶ ῥητά· ἀλλ' οὔτε ὁ Ὀμηρος, οὔτε ὁ
Πλούταρχος, οὔτε ὁ Ἀριστοτέλης, οὔτε ὁ Τάκης
κατάρθωσαν νὰ γεμίσωσι τὴν κοιλίαν μου ὡς θὰ
τὴν γεμίσωμεν μετ' ὀλίγον. Καὶ ὅτε μίαν τῶν ἡμε-
ρῶν φυλλαλογῶν Ἰταλὸν τινα συγγραφεῖα ἀπήντησα
τὸν στίχον τοῦτον·

Un asino sono, e con il mio sapere,

Gli altri stan ritti ed io sto a sedere,

ἀκτὶς φωτὸς ἐλαμψεν εἰς τὴν καρδίαν μου. Ἐπέ-
ταξα καὶ βιβλία καὶ τετράδια καὶ κονδύλια, καὶ
σήμερον ἐγὼ μὲν κάθημαι ἐξαπλωμένος μὲ τὸ σι-
τάρι μου καὶ τὸ σαποῦνί μου καὶ τὰ κάμπιά μου,
σὺ δὲ στέκεσαι ὀρθὸς μὲ τὰ συγγράμματα τῶν
σοφῶν σου προγόνων.

Τὴν ἐπιούσαν ἔπλεον εἰς Ἀθήνας ἐπὶ τοῦ Ἀυτο-
κράτορος Ἡ ἡμέρα ἦτο πολυάνεμος μὲν ἀλλὰ φαι-
δρὰ, καὶ τὸ κατὰστροφικὸν εὐρίθεν ἐπιδατῶν ἐκ τε

Θράκης καὶ Πόντου καὶ Λακτίας. Ἐπειδὴ δὲ ὁδοι-
ποροῦντες γινόμεθα κοινωνικώτεροι, συνωμίλησα-
μετὰ πάντων σχεδὸν τῶν συμπλωτῆρων μου. Καὶ ὅτε

μετὰ ἐννέα ὥρας ἀπέβην εἰς Πειραιᾶ, εἶχον ἤδη ἀ-
νεξάλειπτον τὴν πεποιθήσιν ὅτι ὁ Ἰταλικὸς στί-
χος τοῦ Ἑρμουπολίτου φίλου μου ἦτο σφωδρότατος.

ΚΟΤΙΓΓΗ ΛΕΥΚΗ

Ἡ ΛΕΥΚΟΣ ΚΩΔΩΝΙΣΤΗΣ.

AMPELIS CARUNCULATA.

—000—

Τὸ σπάνιον καὶ περίεργον τοῦτο πτηνὸν ἔχει πα-
τρίδα τὴν Γουιάνην καὶ τὴν Βρασιλίαν. Οἱ Ἄγ-
γλοι ὀνομάζουσι αὐτὸ Bell bird, οἱ δὲ Ἰσπανοὶ
Campanero, Κωδωνιστίν.

Φέρει δὲ ἐπὶ τοῦ μετώπου αὐτοῦ σάρκωμα τὸ ὁ-
ποῖον ἐν ὥρᾳ ἐρεθισμοῦ λαμβάνει σχῆμα καὶ σύσ-
τασιν κέρατος· ἡ δὲ φωνὴ αὐτοῦ ὁμοιάζει ἤχον κώ-
δωνος, τὴν ὁποίαν περιγίγται τινες ἐκφράζουσι διὰ
τῶν δύο τούτων συλλαβῶν, *in an* προεφερομένων
διὰ συρομένης φωνῆς.

Οὐδενὸς ἄλλου πτηνοῦ φωνή, λέγει Ἄγγλος τις
περιγίγτης, προξενεῖ τοσαύτην ἐκπληξιν, ὥς ἡ τοῦ
Κωδωνιστοῦ, ὅτε καθήμενος ἐπὶ γκραιοῦ δένδρου
τῶν εὐρυχώρων ἐρήμων τῆς Ἀμερικῆς, διαχέει τὸν
ἤχον αὐτοῦ πολὺ μακρότερον βύλης τηλεβόλου· καὶ
ἄδει μὲν συνήθως προϊάν καὶ ἐσπέραν, ὥς τὴ πολ-

λὰ τῶν πτηνῶν, ἀλλ' ἐκ περισσοῦ κατὰ μεσημβρίαν,
ὅτε τὰ ἄλλα πτηνὰ σιγῶσιν, αὐτὸς ἐκπέμπει πρὸς
καὶ πρὸς ἀνὰ ἓνα κωδωνισμὸν, ὥς ἂν ἤθελε νὰ ση-
μάνῃ τὴν μεσημβρίαν.

Τὸ διακριτικώτερον χαρακτηριστικὸν τοῦ πτηνοῦ
τούτου εἶναι ἡ σαρκώδης ἀπόφυσις, ἡ ἐκ τοῦ μετώπου
αὐτοῦ ἐξερχομένη, μακρὰ ὑπὲρ τοὺς δύο δακτύ-
λους, νευρώδης καὶ κεκαλυμμένη ὑπὸ μικρῶν πε-
ρῶν. Αὐτὴ, ὅτε μὲν τὸ πτηνὸν εἶναι ἥσυχον καὶ
ἀτάραχον, κρέμαται, ἀλλ' ὅτε ἐρεθισθῇ ὑπὸ τινος
πάθους, ἐξυψοῦται, ὥς εἴρηται, καὶ ἵσταται ὀρθίᾳ
ὡς κέρα.

Τῶν φυσιογράφων τινὲς ἀπέδωκαν τῆς σαρκώ-
δους ἀποφύσεως τὴν ἔντασιν εἰς τὸν βιαίως ἐντὸς
τῆς κοιλότητος αὐτῆς εἰσερχόμενον ἀέρα, καὶ διὰ
τοῦ ἰδίου λόγου ἐθέλησαν νὰ ἐξηγήσωσι καὶ τὴν